

MAANDBLAD VOOR ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

ONDER REDACTIE VAN: R. A. DIJKER, G. P. J. HOGEWEG, PROF. TH. LIMPERG JR., A. NIERHOFF EN H. R. REDER.

RUBRIEK REDACTEUREN: UIT EN VOOR DE PRAKTIJK: A. H. GRONDEL, ABR. MEY EN JAMES POLAK; LITERATUUR: Dr. A. STERNHEIM; BESLECHTE
GESCHILLEN: Mr. A. E. J. NYSINGH; — UIT HET BUITENLAND: JAC. H. KRAMER — EFFICIËNTIE: I. ROET Jzn.

MEDEWERKERS J. S. VAN AKKEREN, TH. ANDRIES, H. J. VAN ARKEL, PROF. Mr. Dr. H. W. C. BORDEWIJK, J. BOSMAN Az., J. P. CROIN, P. J. DAM,
E. VANDIEN, W. H. ELLES, G. W. FRESE, Dr. W. J. HARTMANN, LEONARD JACOBS, R. KUIJPER, J. J. M. H. NIJST, J. PAARDE-
KOOPER, PROF. Dr. N. J. POLAK, F. RINSMA, G. H. SECKEL, J. F. STARKE, PROF. J. G. CH. VOLMER, P. VAN VOORST.

SECRETARIS DER REDACTIE - C. VERWEY

TESSELSCHADESTR. 15 - AMSTERDAM, TEL. 26600

UITGEVER: J. MUUSSES — PURMEREND

TELEFOON 77

GIRO No. 15062

DE COPIE VAN INGEZONDEN BIJDRAGEN WORDT NIET TERUGGE-
GEVEN. - NADRIK IS GEOORLOOFT, ZOO DE BRON WORDT GE-
NOEMD. - BOEKEN TER RECENSIE EN ALLE ANDERE STUKKEN
VOOR DE REDACTIE ZENDE MEN AAN DEN SECRETARIS.

VERSCIJNT MAANDELIJKS, BEHALVE IN DE MAAND AUGUSTUS.
ABONNEMENT PER JAAR F 10 — FRANCO PER POST F 10.24, BUITEN-
LAND F 10.60. MEN ABONNEERT ZICH VOOR DEN GEHEELEN
JAARGANG

INHOUD

De controle in de staatscomptabiliteit	Blz. 17
door R. A. Dijkcr	
Psychotechniek	18
door Iz. Z. Th. Fetter	
De „Holding Company” als middel der reorganisatie	21
door Dr. J. G. Schoup	
Indische belastingen	23
door H. J. van Arkel	
Fiscaliteiten	25
door J. H. Hageman	
Efficiëntie	26
Red. I. Roet Jzn.	
Uitbetalen van weeklonen — Verrekening in natura bij de spoorwegen	
Uit en Voor de Praktijk	28
Red. A. H. Grondel, Abr. Mey, James Polak	
Opgave No. 12 (beoordeeling der wenschelijkheid van vervanging eener fabrieksinstallatie) — Uitwerking en beoordeeling opgave No. 9 (Schema voor doorlopend crediet t. b. v. toezicht op a. industriele ondernemingen; b. provinciale kassiers)	
Uit het Buitenland	31
Red. Jac. H. Kramer	
Goodwill in its Legal Aspects — Company Formation — Practical Problems in Stocktaking and Stores Accounts — Accountancy in Relation to Hospital Administration — Cost Accounting in the Tool Steel Industry — The Profession of an Account — Professional Etiquette — British Railway Accounts — Business Planning — Accountants in Germany	
Octrooiverleening op wijze van bedrijfsboekhouding	32
ingezonden door L. H. J. J. Mazel	
Mededeeling waarvan plaatsing werd verzocht	32
Ontvangen boekwerken	32

DE CONTROLE IN DE STAATSCOMPTABILITEIT

In aanvulling op ons artikel in het Januari nummer nog het volgende:

In de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 18 Februari j.l. (Avondblad D) komt voor het volgende uit het arrest van het Gerechtshof te 's-Gravenhage inzake het hooger beroep van het vonnis van de Haagsche Rechtbank, waarbij de Rijksbouwmeester voor onderwijsgebouwen werd veroordeeld in verband met de malversaties aan zijn bureau;

„dat het Hof evenwel van oordeel is, dat die straf in casu „een betrekkelijk geringe kan zijn, wijl het Hof, in aanmerking nemende de toestanden op het bouw bureau, die de be- „klaagde bij het aanvaarden van zijn betrekking vond en na „kennisneming van de door beklagde's Raadsman overgeleg- „de bewijsstukken, de overtuiging heeft erlangd, dat de be- „klaagde tot deze formeele overtreding der strafwet, als het „ware gebracht is geworden door de verouderde regelen van „administratie en comptabiliteit ingevolge de Wet van 5 Oc- „tober 1841 Staatsblad No. 40, houdende instructie voor de „Algemeene Rekenkamer, die het den beklagde moeilijk „maakten om tegenover den minister met de waarheid voor „den dag te komen en die, zooals trouwens van algemeene be- „kendheid is, niet zijn aan te passen aan de tegenwoordige om- „vangrijke staatsbemoeiingen wegens de eischen, die de Al- „gemeene Rekenkamer verplicht is te stellen.”

Hierdoor wordt dus door het Gerechtshof van 's-Gravenhage uitdrukkelijk geconstateerd, dat het van algemeene bekendheid is, dat de eischen, welke de Algemeene Rekenkamer verplicht is te stellen niet zijn aan te passen aan de tegenwoordige omvangrijke Staatsbemoeiingen. Daaruit vloeit logisch voort, dat de controle, welke op de vervulling van die eischen is gebaseerd, niet doeltreffend kan zijn. Ook in het vonnis wordt, evenals in ons artikel, gesproken over „de verouderde regelen van administratie en comptabiliteit ingevolge de wet van 5 October 1841” en ook in het vonnis wordt geconstateerd, dat die regelen als het ware tot een „formeele overtreding der strafwet” voeren. Die „formeele” overtreding en dus indirect deze verouderde regelen, hebben aan den beklagde in deze zaak een onherstelbaar leed berokkend. Deze „verouderde regelen” stellen talrijke ambtenaren aan hetzelfde gevaar bloot en alleen uit deze overweging reeds behooren zij zoo spoedig mogelijk te worden herzien. Maar bovendien werkt de schijncontrole naar de wet van 1841, in menig geval fraude eerder in de hand, dan dat ze die voorkomt en is dan nog erger dan een totaal gemis aan controle.

Dat uit de geschiedenis van de malversaties aan het voormalig bureau van den Rijksbouwmeester moet worden afgeleid, dat de controle op onze staatsuitgaven ondeugdelijk is, wordt door het vonnis van het Gerechtshof volkomen bevestigd. Die controle behoort zoo spoedig mogelijk te worden verbeterd; op die verbetering aan te dringen en waar mogelijk een weg

tot verbetering te wijzen, behoort ongetwijfeld tot den maatschappelijken plicht van den accountant.

R. A. DIJKER

PSYCHOTECHNIEK

De belangstelling, die de psychotechniek in ons land geniet, is vooral den laatsten tijd sterk toegenomen; bepaalde die zich in den aanvang uitsluitend tot de kringen van het onderwijs, enkele organisaties van werknemers en enkele gemeenten, benevens een klein aantal industriële ondernemingen, sinds een aantal maanden is in de kringen van industriëlen bezig een streven naar meerdere kennis omtrent de psychotechniek te ontstaan, die zich o.a. ook uit in het voeren van plannen tot oprichting van een psychotechnisch laboratorium, hetzij alleen, dan wel in combinatie met bedrijfsgeenooten. Het wil mij voorkomen, dat menig accountant voor het geval kan komen te staan, dat hem daaromtrent een advies wordt gevraagd; voor hen, die niet een speciale studie van dit onderwerp gemaakt hebben, kan het dienstig zijn in dit blad een en ander te vernemen, dat hen wellicht bij het uitbrengen van zoo'n advies behulpzaam zal kunnen zijn.

Het gebied der industriële psychotechniek is zeer uitgebreid en omdat in groote trekken de volgende onderdeelen:

- psychotechniek der beroepskeuze;
- bestudeering en invoering van doelmatige aanleer- en oefenmethoden;
- bestudeering van doelmatige arbeidsverdeling en arbeidsmethoden;
- aanpassing van arbeidswerktuigen aan den mensch;
- psycho-hygiëne van den arbeid;
- bestrijding van bedrijfsongevallen;
- psychotechniek der reclame.

Elk van deze onderdeelen is reeds door tal van personen bewerkt en ontegenzeggelijk zijn vele resultaten bereikt, die er op wijzen, dat de goede richting daarbij is ingeslagen; er zijn zelfs daardoor enthousiaste voorstanders ontstaan, die beweren dat physische en chemische techniek haar hoogtepunten hebben bereikt en dat van haar geen verbeteringen van eenige beteekenis voor de industrie zijn te verwachten; daartoe zou dan alleen de psychotechniek nog in staat zijn. Zij, die in de techniek zijn ingewijd, weten in ieder geval, dat het eerste gedeelte van deze uitspraak onwaar is, dat er integendeel in de laatste jaren tal van verbeteringen op het gebied der physische techniek zijn ingevoerd, waardoor geheele bedrijven bezig zijn zich te vervormen; denk b.v. aan de glasindustrie en het sigarenmakersbedrijf; zelfs de textielindustrie, die al zoovele tientallen van jaren als machinaal grootbedrijf bestaat, blijft in dit opzicht niet achter. Doch ook het tweede gedeelte van genoemde uitspraak is onjuist, voor zoover dat de gedachte opwekt, dat de psychotechniek reeds nu in staat zou zijn een bevredigend antwoord te geven op het groote aantal vragen, dat op zoo velerlei gebied aan haar kan worden voorgelegd. Daartoe is zij zeker thans nog niet in staat en het zou niet in het belang der psychotechniek zelve zijn, dit anders voor te stellen. Spreekt het feitelijk niet vanzelf, dat de psychotechniek nog niet zoo ver is, als wij bedenken, hoe kort die nog maar bestaat en dat de invoering op eenigszins breedere voet pas dateert uit de jaren na den wereldoorlog.

Evenmin als men zich afwijzend kan stellen tegenover de medische wetenschap, omdat die in allerlei opzichten ook nog steeds zoekende is, kan om die reden de psychotechniek een verwijt treffen, en de medische wetenschap wordt al zoo oneindig veel langer beoefend.

Met opzet is hierop iets langer ingegaan om reeds dadelijk het denkbeeld weg te nemen, dat invoering van psychotechniek een bedrijf reeds direct zou kunnen vrijwaren voor alle moeilijkheden, die zich ten aanzien van het personeel kunnen voordoen.

Laat ons thans eens nagaan, wat dan *wel* bereikt is.

In Duitschland, Tsjecho-Slowakije, Engeland en Amerika bestaan reeds tientallen en in ons land een tweetal fabrieken, die een psychotechnisch laboratorium hebben ingericht, terwijl bovendien in eenige gevallen een aantal middelmatig groote bedrijven, die dicht bij elkaar gelegen zijn en tot denzelfden bedrijfstak behooren, tezamen hetzelfde hebben gedaan. In den regel is men begonnen met dat onderdeel, dat behulpzaam is bij de keuze der werknemers, doch in verschillende gevallen werd het laboratorium, na op dat gebied het vertrouwen gewonnen te hebben, spoedig gemengd in vele vragen, die behooren tot de andere in den aanvang genoemde onderdeelen; langzamerhand breidde dan die dienst zich uit. Spreekt reeds hieruit voldoende, dat de bedrijfsleiders dezer ondernemingen in de psychotechniek een welkom middel tot verbetering van het bedrijf zagen, nog duidelijker blijkt dit uit het feit, dat, voor zoover bekend, geen enkele der ondernemingen, waar met behoorlijke hulpmiddelen was begonnen, weer is overgegaan tot de voorheen toegepaste, vrij willekeurige wijze van werken.

Verreweg de meeste toepassingen behooren tot de psychotechniek der beroepskeuze en ook de uitgebreide literatuur in den vorm van boeken en tijdschriften in verschillende landen houdt zich in hoofdzaak daarmee bezig; daarom willen wij ook hier op dat onderdeel wat verder ingaan.

Dringender dan ooit was in de legers, die aan den wereldoorlog deelnamen de eisch in den kortst mogelijken tijd de beschikking te hebben over een groot aantal menschen, die de geschiktheid voor bepaalde beroepen als vliegenier, chauffeur, waarnemer, ordonnans, enz. bezaten. Het psychotechnisch onderzoek bracht daar uitkomst en werd b.v. in Duitschland al vrij spoedig ingevoerd. Het Amerikaans legerbestuur liet alle militairen vóór de indeeling onderzoeken, waardoor een enorm materiaal betreffende 1.700.000 personen verkregen werd; de door den oorlog verkregen ervaring kon evengoed toegepast worden in de handels- en industriebedrijven, en zoo zien wij thans, dat in een groot aantal van die bedrijven de toepassingen veelvuldig zijn. Eenige van die bedrijven hebben omtrent de aldaar in toepassing zijnde onderzoekingsmethoden publicaties in verschillende tijdschriften geplaatst, terwijl de niet aan bepaalde industrieën verbonden wetenschappelijke instituten doorlopend nieuwe onderzoekingen doen. Ontegenzeggelijk gaat van vele dezer publicaties een bekoring uit, ook voor den leek. Allereerst n.l. is het onderwerp er een, dat de algemeene belangstelling geniet; de leuze: „de rechte man op de rechte plaats” is nu eenmaal van onzen tijd; doch daarnaast is niet te ontkennen, dat verschillende apparaten en tests, die voor het onderzoek gebruikt worden, getuigen van een zeer groote vindingrijkheid, waardoor deze methoden sterk de aandacht trekken, zonder dat bekend is of er werkelijk goede resultaten mee te bereiken zijn. Wij zullen straks zien, hoe juist dat ons op een dwaalspoor kan voeren. Thans willen wij eerst nagaan, welke positieve resultaten er zijn.

Slechts van een betrekkelijk klein aantal laboratoria zijn nauwkeurig berekende resultaten bekend, doch deze zijn dan ook buitengewoon bevredigend. Wij kunnen hier o.a. noemen het onderzoek van de leerlingen van eenige opleidingsscholen der Duitse Staatsspoorwegen, van de Wagenbestuurders der Berlijnsche elektrische tram, van leerlingen van eenige groote metaalbedrijven, van employé's van groote bankbedrijven, terwijl een aantal publicaties der heeren Dr. Brugmans en Prak van de Dr. D. Bos Stichting te Groningen, hoewel slechts ten aanzien van kleine groepen personen, ook wijzen op de groote voordeelen, die met een goed en deskundig opgezet onderzoek zijn te bereiken. In verschillende gevallen is de overeenstemming tusschen het onderzoek en het oordeel van hen, die door langdurige ervaring bevoegd zijn tot oordeelen omtrent de onderzochte personen, zelfs buitengewoon groot. Doch algemeen wordt als het allereerste voordeel van psychotechnisch onderzoek voor aan-